

Hanna

Niet te beste tijd

In de politieke geschiedenis van een land brengen staatshervormingen altijd moeilijkheden en strubbelingen mee. Dit was ook het geval in Israël tijdens de tweede helft van de elfde eeuw vóór Kristus. Het was een uiterst woelige tijd. Het volk wil een koning. Tot dan toe hebben rechters het gezag gevoerd over Israël. Zij treden tijdelijk op volgens de noden van het ogenblik. Zij zijn tegelijk veldheer, rechter en priester. Maar nu volstaat deze bestuursvorm niet meer. Om blijvend het hoofd te bieden aan de Filistijnen, wier gebiedshonger niet te stillen is, en om een staatkundige eenheid te bewerken onder de twaalf Israëlitische stammen is een koning nodig en een vaste unitaire bestuursvorm. Zo denkt het volk.

Maar zo denkt aanvankelijk niet de profeet Samuël. Voor hem is alleen Jahwe de koning van Israël. Een aardse koning is overbodig. Uiteindelijk wint het volk het pleit. Samuël legt zich neer bij de eisen van de oppositie en van de nieuwe tijd. Zelf zal hij Saül zalven tot eerste koning van Israël. Leaders die hun mening kunnen herzien, nadat zij geluisterd hebben naar wat er leeft aan de basis, zijn *grote* leaders. Zo is Samuël er een. Hij wordt beschreven als een veelzijdig en begenadigd mens. Zijn faam is bekend in heel Israël. Hij wordt op één lijn gesteld met Mozes¹ en genoemd onder *de belijders van Gods Naam*² (Ps. 99, 6). Het is dan ook niet te verwonderen dat er over Samuël heel wat verhalen de ronde doen. Van zo iemand wil men het fijne weten, vertellen en navertellen. Overbekend is het verhaal van zijn wonderbare geboorte. In dit verhaal, waarmee het bijbelboek I Samuël begint, staat Hanna centraal. Hanna is de moeder van Samuël. Maar hoe ?

Hanna is kinderloos

Zoals de meeste verhalen begint ook dit verhaal met: Er was eens... Er was eens een man uit het gebergte van Efraïm; Elkana is zijn naam. Deze Elkana heeft twee vrouwen : Hanna en Peninna. Met Peninna heeft hij al kinderen, met Hanna helaas nog niet. Toch houdt Elkana zielsvee] van Hanna, ofschoon Jahwe haar schoot gesloten hield. Peninna daarentegen beledigt en vernedert Hanna om die reden. Speciaal venijnig doet zij dit ieder jaar opnieuw op een voor Hanna uiterst gevoelig moment nl. wanneer zij samen opgaan naar het oude heiligdom van Jahwe in Silo om er zich voor de Heer neer te buigen en Hem offers te brengen. Dan tergt zij Hanna zo erg dat zij moet wenen en van miserie niet meer kan eten. Elkana troost haar dan telkens zo goed als hij kan, want eigenlijk is Hanna zijn lievelingsvrouw.

---

¹ Jer. 15: 1.

² Ps. 99: 6.

Niet uniek

Het verhaal van Hanna is in de Bijbel niet uniek. Meer dan eens wordt verteld dat de moeders van grote figuren onvruchtbaar waren en menselijkerwijze gesproken op geen kind mochten hopen. Denk bijvoorbeeld aan Sara, de vrouw van Abraham, die ondanks haar verwelkte leeftijd toch nog moeder werd van Isaak³; verder aan de moeder van de held Simsom⁴; ook aan Rachel, de vrouw van Jakob en de moeder van Jozef. In de verhalen over Sara en Rachel ontmoeten we bovendien ook het thema van de rivaliteit tussen de kinderrijke en de kinderloze vrouw (tussen Hagar en Sara en tussen Lea en Rachel).

In het Tweede Testament vinden we dergelijke verhalen eveneens terug. Allereerst is er het geval van Elisabet. Zij is oud en onvruchtbaar. Toch wordt zij de moeder van Johannes de Doper. Verder is er Maria, de moeder van Jezus. Zij kan helemaal niet verwachten een kind te krijgen, daar zij zelfs geen gemeenschap heeft met een man. Het verhaal van Hanna is in de Bijbel dus zeker niet uniek. Met dergelijke verhalen probeert men duidelijk te maken dat de diepste betekenis van deze grote figuren niet van uit hun aardse verwantschap, maar wel van uit God verklaard moet worden.

Hanna doet een belofte

Hanna is er meer dan ooit van overtuigd dat enkel de welwillendheid van Jahwe haar een kind kan schenken. Zij besluit tot het uiterste te gaan. Bij een volgend bezoek aan Silo legt zij een plechtige belofte af. Als Jahwe der heerscharen haar gebed verhoort en haar een jongen schenkt, zal zij hem voor altijd aan de dienst van God afstaan. Wat Jahwe geeft, behoort Hem ook toe. In het heiligdom is de priester Eli gtuige van Hanna's belofte. Hij wenst haar toe dat de God van Israël haar zal verhoren.

Opgelucht en vol vertrouwen gaat Hanna terug naar huis. Jahwe zal op zijn dienares neerzien en haar hartewens in vervulling doen gaan. Daar is zij zeker van. Want Jahwe is een rots. Op Hem kan men bouwen.

Hanna baart een zoon

En het wonder geschiedt. Elkana heeft gemeenschap met Hanna. Zij wordt zwanger en brengt een zoon ter wereld. Zij geeft hem de naam *Samuël*, want, zegt ze, *ik heb hem van Jahwe afgesmeekt*. Hiermee drukt zij uit welke beslissende rol Jahwe bij de geboorte van haar kind heeft gespeeld.

Menselijkerwijze gesproken had zij niet veel meer te verwachten. Als zij desondanks toch een kind krijgt is dit helemaal te danken aan Jahwe, bij wie niets onmogelijk is.

Hanna komt haar belofte ook na. Wanneer Samuël de borst ontwend is, brengt zij hem naar het heiligdom in Silo en staat zij hem af aan Jahwe. Eli is ook nu haar getuige.

---

³ Gen. 21: 1-

⁴ Rech. 13: 2-24.

Loflied van Hanna

Dan spreekt Hanna een loflied uit, dat niet ten onrechte het Magnificat van het Oude Testament wordt genoemd. In dit prachtig lied, dat hieronder staat afgedrukt, wordt veel meer uitgezegd dan enkel de dankbaarheid van een moeder voor de geboorte van een zoon. Geloofd en bezongen wordt de grootheid en de macht van God. Jahwe helpt in de strijd en in de moeilijkheden. Hij leidt en bestuurt de wereld met wijsheid. Hij doet alles anders dan de mensen verwachten. Hij is meester over leven en dood. Hij verheft de armen en de geringen. Hij beschermt de vromen en aan de koning verleent hij kracht.

De overeenkomsten met het Magnificat, dat oor Maria in gelijkaardige omstandigheden werd gezongen, springen in het oog. Het kan niet anders of het Magnificat van Maria werd in hoge mate door het lied van Hanna geïnspireerd⁵.

In de uitroep van Hanna: «Mijn hart prijst groot Jahwe» herkennen we onmiddellijk de aanhef van het Magnificat: «Mijn hart prijst hoog de Heer, van vreugde juicht mijn geest om God mijn redder». Zoals het Magnificat is ook het loflied van Hanna een revolutionair lied. Waarden worden omgekeerd of als onwaarden ontmaskerd. Verkondigd wordt dat Jahwe de geringen doet opstaan uit het stof. Hij haalt de armen weg van de asbelt en wijst hen een erzetel toe bij de groten der aarde. Die overvloed hadden verhuren zich voor brood. Die in hoge mate door het lied van Hanna geïnspireerd.

In de uitroep van Hanna: «Mijn hart prijst groot Jahwe» herkennen we onmiddellijk de aanhef van het Magnificat: «Mijn hart prijst hoog de Heer, van vreugde juicht mijn geest om God mijn redder». Zoals het Magnificat is ook het loflied van Hanna een revolutionair lied. Waarden worden omgekeerd of als onwaarden ontmaskerd. Verkondigd wordt dat Jahwe de geringen doet opstaan uit het stof. Hij haalt de armen weg van de asbelt en wijst hen een erzetel toe bij de groten der aarde. Die overvloed hadden verhuren zich voor brood. Die honger leden eten zich dik. De kinderrijke verwelkt, de onvruchtbare baart. Wat Hanna hier uitzingt heeft zij zelf aan den lijve mogen ondervinden. Zij heeft zelf ervaren dat Jahwe inderdaad omziet naar armen en ongelukkigen. Hij heeft haar gebed verhoord en haar, de onvruchtbare, tot moeder gemaakt. Uiterharte kan zij dan ook bidden: *Niet door zijn eigen kracht is de mens sterk* (v. 9). Een mens heeft alles aan God te danken.

Hanna op bezoek bij Samuël

Samuël doet intussen dienst in het heiligdom van Jahwe te Silo. Hij leeft er onder de hoede van Eli. Maar Hanna vergeet hem niet. Ieder jaar gaat zij hem in Silo bezoeken. Dan neemt zij voor haar zoon telkens een nieuw manteltje mee. Want in een heiligdom kan het koud zijn. Dit verhaaltje, dat we kunnen lezen in I Sam. 2, 18-21, is een pareltje van psychologisch doorzicht. Een moeder blijft een moeder. Zij blijft naar haar zoon gekeerd, ook als deze voor het aanschijn van Jahwe staat. En Samuël blijft haar zoon, ook al werd hij van ganser harte afgestaan aan Jahwe.

---

5 Dat is ook zo bij een andere minder bekende vrouw-rechter uit het Eerste Verbond.

Wie geeft, ontvangt. Zo ook Hanna. Jahwe zorgt ervoor dat zij niet zal vereenzamen. Hij schenkt haar nog drie zonen en twee dochters. Van goddelijke vruchtbaarheid gesproken. Intussen groeit de jonge Samuël bij Jahwe op en hij werd steeds meer geliefd, zowel bij Jahwe als bij de mensen⁶. Hetzelfde zal later ook van Jezus worden gezegd⁷.
Sylvester LAMBERIGTS, Bocholt

Het gebed van Hanna⁸

1 en Hanna bad:

‘Nu juicht mijn hart dankzij de HEER,
fier heft mijn hoofd zich op, dankzij de HEER,
mijn mond spreekt vrijmoedig tegen mijn vijanden,
want dankzij uw hulp beleef ik vreugde.

2 Geen is er heilig als de HEER,
er is geen andere god dan u,
geen rots is er als onze God.

3 Gebruik toch geen grote woorden,
blaas niet zo hoog van de toren,
want de HEER is een alwetende God:
door hem worden onze daden gewogen.

4 De boog van de helden is gebroken,
en wie wankelen weten zich gesterkt.

5 Die genoeg hadden, verkopen zich voor brood,
en wie hongerden zijn verzadigd.

De onvruchtbare baart zeven zonen,
en wie veel kinderen heeft, verwelkt.

6 De HEER doet sterven en doet leven,
zendt naar het dodenrijk en leidt eruit omhoog.

7 De HEER maakt arm en hij maakt rijk,
vernedert diep en heft hoog op.

8 Hij verheft uit het stof wie berooid is,
uit het vuil tilt hij op wie alles ontbeert.
Hij laat hen wonen bij hooggeplaatsten,
hij houdt een ereplaats voor hen vrij.

Van de HEER zijn de pijlers der aarde
waarop hij de wereld heeft vastgezet.

9 Die hem trouw zijn, behoedt hij op hun pad,
maar de zondaars komen om in het duister.

Ontoereikend is de menselijke kracht:

10 wie het opneemt tegen de HEER wordt gebroken,
vanuit de hemel dondert hij hun toe.

De HEER spreekt recht over heel de aarde,
hij geeft macht aan de koning die hij kiest
en verhoogt het aanzien van zijn gezalfde.’

---

6 2: 26.

7 Luc. 2: 52.

8 1 Sam. 2: 1-10.